

REDAN FÖRLORAD

*– men vilka träd
funkar i framtiden?*

Att välja trädslag blir allt viktigare när klimatförändringen och den globala handelns önskade spridning av skadegörare sätter press på skogen. Almen och asken anses redan vara förlorade för skogsbruket. Men finns det nya alternativ? Vilka trädslag passar egentligen bäst i framtiden?

Text: ANNA FRANCK | Foto: SVERKER JOHANSSON/Bitzer

Almen anses redan vara förlorad för skogsbruket. Kommer alternativen att fortsätta minska – eller tillkommer nya trädslag?

”Våga testa snabbväxande lövträd”

– **Hybridasp och poppel** är intressanta alternativ till gran. Vi har gjort enklare beräkningar på befintliga bestånd och på åkermark räknar du absolut hem det. Vi ser ca tio procent förräntning och det är riktigt bra, konstaterar Rebecka Mc Carthy som är specialist på snabbväxande lövträd vid Skogforsk.

Och det är viktigt att testa nya trädslag för att vara förberedd, tycker hon:

– I och med klimatförändringarna blir det troligen varmare och då ökar risken för sjukdomar och insektsattacker ytterligare. Då är det inte kul om du stoppat alla ägg i samma korg. Genom att odla flera olika trädslag kan du sprida riskerna.

Skaffa dig kunskap!

Om man går i funderingar på att etablera ett bestånd med snabbväxande lövträd anser Rebecka Mc Carthy att man först ska skaffa sig kunskap om trädslaget och dess användning. Vilka marker är lämpliga? Vilket plantmaterial och vilken markberedningsmetod passar bäst, hur ska etableringen ske och hur ska trädslaget skötas?

– Kunskap är en bra start. Snabbväxande löv är till exempel väldigt ljuskrävande och därför är de första etableringsåren kritiska och tidiga röjningar nödvändiga. Det är också bra att inledningsvis testa trädslaget på ett lite mindre område innan man börjar köra mer storskaligt.

Rebecka Mc Carthy tycker att en rolig del med att odla snabbväxande lövträd är den korta omloppstiden.

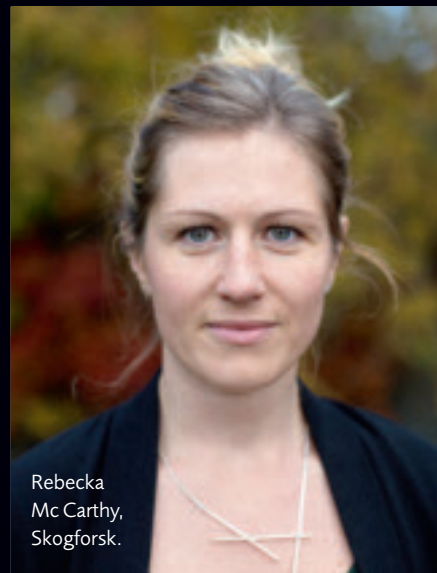
– Det är spännande med korta rotationsperioder. Man hinner vara med ända från planteringen fram tills avverkningen.

Ett viktigt råd till den som vill odla hybridasp och poppel är att använda testat material, så att man får plantor som är anpassade till klimatet och har hög motståndskraft mot sjukdomar.

– Det finns också möjlighet att få gårdsstöd för odling av energigrödor. Många skogsägare har inägomarker som passar bra för bioenergiödling. Förutsättningen för att få bidraget är att slutavverkning görs inom 20 år.

Även inhemska trädslag intressanta

Utöver hybridasp och poppel kan också vårtbjörk, klibbal eller gråal vara tänkbara alternativ.

Rebecka
Mc Carthy,
Skogforsk.

– Fördelen med al är att vi ser tendenser till att de inte betas lika mycket. Det pågår just nu studier för att undersöka det mer ingående. Klibbal och gråal är liksom vårtbjörk inhemska trädslag, så det finns inga begränsningar för att odla dem. Hybridasp och poppel är främmande trädslag som är vegetativföryngrade och då får högst fem procent av skogsinnehavet planteras med dem, men det gäller inte på åkermark.

Få vågar testa

Att välja snabbväxande lövträd kan alltså vara både lönsamt och ett bra sätt att förbereda sig inför framtidens klimat. Frågan är då varför inte fler vågar prova? I dag finns det ungefär 2000 hektar poppel och 2000 hektar hybridasp i Sverige. Den största delen är planterad på åkermark.

– Jag tror att många tvekar på grund av den höga initiala kostnaden. Det blir en tyngre investering än att plantera gran. Plantorna är dyra och man måste sätta upp hägn för att skydda mot viltskador. Men det man kanske inte tänker på är att den andra generationen kommer gratis i och med rot- och stubbskott. Och då får man också en ännu bättre tillväxt på köpet, eftersom det redan finns ett befintligt rotsystem, avslutar Rebecka Mc Carthy.

Contortatall

- Introducerad på 1920-talet
- Kommersiella planteringar från 1970
- 30-40 procent högre produktion än tall
- Kan självföryngras
- Används till konstruktionsvirke och pappersmassa
- Sex fröplantager i norra Sverige

Sitkagran

- 10-40 procent högre tillväxt än gran
- Veden liknar granens
- Anpassad för kustklimat
- Något kortare omloppstid än gran
- Lämpar sig som konstruktionsvirke och massaved
- Danska fröplantager finns och svenska fröplantager är under uppbyggnad

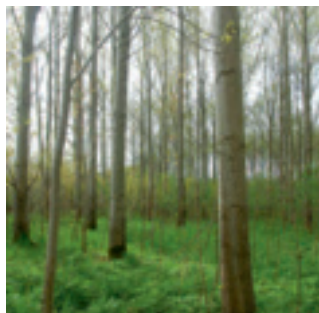
Lärk

- Sibirisk lärk växte naturligt i Sverige för 9000 år sedan och ses därför som inhemskt trädslag.
- Är mest lämpad för norra Sverige.
- Hybridlärk är korsning mellan europeisk och japansk lärk och används mest i Götaland.
- Högre densitet än gran och tall
- Fäller sina barr på hösten
- Flera fröplantager finns för hybridlärk och tre för sibirisk.

Hybridasp

- Planteras i Norrlands kustland, Svealand och Götaland
- Används främst till bioenergi och massaved, men också till tändstickor
- Naturlig föryngring genom rotskott
- Trivs bäst på bördiga skogsmarker
- Hägna mot vilt

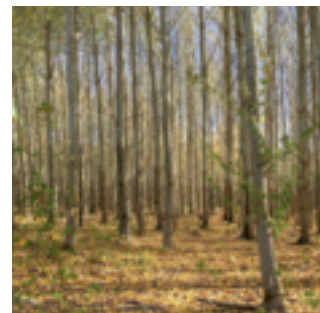

Poppel

- Planteras i Svealand och Götaland
- Används främst till bioenergi, men också till massaved
- Naturlig föryngring genom stubbskott
- Lämpad för åkermark eller skogsmark med högt pH (>5)
- Marktäckning med plast ökar överlevnad på åkermark
- Hägna mot vilt

Klibbal

- Planteras i Norrlands kustland, Svealand och Götaland
- Används främst till möbelvirke och bioenergi
- Naturlig föryngring genom stubbskott
- Markförbättrare genom förmåga att binda luftens kväve
- Klarar blötare marker
- Fröplantager i södra Sverige

Gråal

- Planteras i Norrland och Svealand
- Används främst till bioenergi
- Klarar ett brett spann av marker
- Naturlig föryngring genom rotskott
- Markförbättrare genom förmåga att binda luftens kväve
- Finns för tillfället inget förädlat material

Vårtbjörk

- Planteras i hela Sverige, men frö-tillgången i norra Sverige är låg.
- Används till massaved, möbler och snickerier
- Klarar ett brett spann av marker
- Naturlig föryngring genom stubbskott, men oftast planteras en ny generation
- Finns förädlat material i södra Sverige och är på gång i norra Sverige

...poppel och hybridasp planteras som kloner och att användningen av kloner begränsas till fem procent av skogsvårdslagen.

...för FSC-certifierade markägare får andelen främmande trädslag uppgå till högst 5 procent av fastigheten och för PEFC gäller 20-25 procent beroende på fastighetens storlek.

	Tall	Gran	Sitkagran	Lärk	Poppel	Hybridasp	Gråal	Klibbal	Vårtbjörk
Södra Sverige (m ³ sk/ha & år)	11	17	21	17a	20-25c	20-25c	–	10-15f	10-12
Mellansverige (m ³ sk/ha & år)	8-9	13	–	10b	20	16d	10-15e	10	9
Norra Sverige (m ³ sk/ha & år)	7-8	9	–	6b	–	13d	7	–	7-9
Omloppstid (år)	70-100	55-90	50	35-40a 70-80b	15-25	15-25	20-40	40	40

a Gäller för hybridlärk, b gäller för sibirisk lärk, c gäller för åkermark eller väldigt bördig skogsmark, d gäller för finska kloner i Mellansverige och norrlandskusten, e den högre siffran syftar på tät intensivodlad gråal (förädlat material finns ej), f material från fröplantager (ej förädlat utan bara utvalda plusträd).

Siffrorna gäller på lämpliga bördiga marker i respektive landsdel, för bästa tillgängliga plantmaterial och för den beståndstättighet som rekommenderas. Alla trädslag passar inte på samma marker och siffrorna är en översikt från befintlig litteratur.